

Цінності освіти і виховання. Науково-методичний збірник / За заг. ред. О. В. Сухомлинської. – К., 1997. – С. 79-83.

22. Чорна, К. І. Патріотизм – духовна цінність молодих громадян України / К. І. Чорна // Цінності освіти і виховання. Науково-методичний збірник / За заг. ред. О. В. Сухомлинської. – К., 1997. – С. 209-212.

УДК 027.7:024

ББК 78.30

ІННОВАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Новікова Т.В., директор

**Наукова бібліотека Харківського національного
технічного університету сільського господарства
ім. П. Василенка**

У міру розвитку інформаційних технологій повинна зростати роль бібліотек як соціально-комунікаційних центрів, центрів по формуванню ІК суспільства на основі інформаційного світогляду, що буде сприяти формуванню гармонійних інформаційних потреб користувачів, а також надійного і комфортного для гармонійного розвитку особистості інформаційного середовища.

Спілкуванню належить одне із головних місць у соціально-функціональному устрої діяльності бібліотеки, забезпечуючи її найважливішу функцію – комунікаційну. Вона реалізується через бібліотечне обслуговування, надання послуг. Так, нові електронні технології – це засіб, необхідний для вирішення цілей бібліотеки, але не втратити бібліотеку як простір для творчого спілкування нині є досить актуальним завданням.

Бібліотечним фахівцям слід враховувати, що сучасні молоді люди не готові до ролі «об'єкта виховного впливу», «якого ведуть». Останнім часом вони досить

незалежні й самостійні у своєму виборі і поведінці. Головне у цьому, вчасно уловлювати зміну потреб і напрямів інтересів молоді, тим чи іншим чином пов'язаних з бібліотекою, і відповідно змінювати форми і методи роботи з нею.

У сучасних умовах бібліотекар повинен не тільки знати новітні технології, але й приділяти увагу традиційним формам спілкування. Бібліотекар є безпосереднім учасником навчального процесу студентів. Форми взаємодії можуть бути різними: індивідуальними, груповими, аудиторними заняттями, внеаудиторними.

Фахівці наукової бібліотеки завжди спрямовують свою діяльність на інновації в такій сфері діяльності як виховання студентської молоді. Саме тому в культурно-просвітницькій роботі впровадили нову форму роботи, яку запровадили за ініціативою ректора, академіка, Леоніда Миколайовича Тищенка з вересня 2014 р. – культурно-освітні години. Це творча реалізація в практику нових концепцій, ідей, технологій бібліотечних працівників (культурно-освітні години занесені в розклад студентів університету 1-3 курсів і бажано, щоб проходили спільно з кураторами груп).

Для початку були розроблені напрямки і цикли культурно-освітніх годин: краєзнавство, етико-естетичне виховання, письменники-ювіляри, визначні дати року тощо. Уже є такі культурно-освітні години, що викликали особливий інтерес у студентської молоді.

На культурно-освітніх годинах, бібліотекарі намагаються зацікавити студентів різними формами спілкування. Незвичайним для першокурсників стала година у форматі «круглого столу» на тему «Світ на перехресті». Кіномистецтво, колись таке популярне, переживши період відступу перед телебаченням і домашнім відео, знову починає привертати до себе увагу шанувальників великого екрану, озброївшись сучасними

технічними винаходами. Щоб допомогти розібратися в проблемах, що стоять перед суспільством, студентам (групи 14-МН, 11-МН ННІ БМ) було запропоновано подивитися уривок з фільму «Перехрестя», над яким працювали документалісти з різних країн. Автори фільму спробували представити різні погляди на ситуацію в світі. Після перегляду фільму студентам порекомендували обговорити поставлені проблеми у форматі «круглого столу». Перед початком заходу студентів ознайомили з основними правилами обговорення. Акцент був зроблений на те, що ці правила добре б усім нам засвоїти і в повсякденному житті. Студенти розділилися на команди по 10 чоловік і обрали секретаря. Предметом активного обговорення були наступні питання:

1. Як виглядало б наше життя, якби ми жили в гармонії з природою і один з одним?

2. Що нам заважає відчувати себе сповненими життям?

3. Що я можу змінити в собі, щоб почати бачити іншу реальність і жити в гармонії з іншими людьми і природою?

Ці заняття показали, що сучасні ІКТ надають можливість побудови процесу навчання як «діалогу культур», формують діяльнісну основу навчання, вони задають соціокультурний контекст і контекст майбутньої взаємодії в особистому житті та професійній діяльності.

Є ще один напрямок роботи для культурно-освітніх годин – аналітико-рецензійна або оціночна діяльність. Безсумнівно, бібліотекар повинен володіти навичками аналізу літературних творів, тобто їх рецензування, вміти поділитися знаннями такими прийомами з читачем. Цьому служить цикл годин: «Що означає для нас книга». Починається вона з презентації «Книга і бібліотека як загальнолюдський фундамент культури». Особливо пізнавальною стала бесіда про

історію книги, книгодрукування і видозміни книги, поява першої бібліотек та її еволюція до електронної. Потім студентів знайомлять з елементами книги і видавничим апаратом. Безсумнівно зупиняємося на довідково-допоміжному апараті. Популярність цієї години викликає застосування практичних навичок, які прививають знання про типи книг. І закінчуються заняття невеликим конкурсом «Зberi прислів'я».

Цікавою і необхідною темою для першокурсників стала культурно-освітня година: «Мистецтво читання. Самостійна робота з книгою», мета якого познайомити їх з алгоритмами і порадами самостійної роботи з навчально-методичною літературою.

Реалізуються отримані навички в ході заходів, які носять практичний характер. Це виставки-діалоги «Роздуми над прочитаною книгою», «Тобі першокурсник», «Тобі дипломник»; обмін думками про прочитані книги, досвід усної рецензії і т. д.

В сучасних умовах показали свою актуальність години освіченості з основ інформаційного світогляду. Мета таких лекцій – розвиток у майбутніх фахівців уміння формувати своє інформаційне середовище для ефективного та безпечного використання інформації з метою адаптації до сучасних умов, прийняття рішень і організації знань для успішного навчання.

На годині освіченості «Феномен інформації. Властивості інформації» розглядаються основні закони і закономірності функціонування інформаційного простору, сутність інформації як природного явища і основи існування людського суспільства.

Бібліотека прагне допомогти користувачам протистояти сприйняттю брехливої інформації, навчити користувачів методів грамотної оцінки інформаційного потоку. Тому частина занять присвячується впливу інформації на свідомість, поведінку і здоров'я людини. В

умовах інформаційної війни особливо актуально навчання методам захисту від негативних інформаційних впливів. Цим методам присвячуються цикл годин «Як не стати жертвою інформаційної війни».

На годинах освіченості «Інформаційне середовище людини. Її формування і функціонування» розглядаються механізми формування інформаційного середовища людини, принципи організації знань людини. Мета таких годин – допомогти студентам раціонально організувати підготовку до виконання навчальних завдань, до іспитів, допомогти засвоїти методи інтелектуальної роботи для кращого засвоєння навчального матеріалу та розвитку творчого підходу до навчання.

Система патріотичного виховання пропонує формування національного світогляду (погляди, переконання, ідеали) і національної моралі (гідності, честі, совісті). Ці складові національної духовності визначаються в ідейній, моральній, етичній спадщині, традиціях, звичаях народу, його історії та сучасності. Спрямованість освітньо-виховного процесу вимагає такої трансформації, яка б забезпечила велику впливовість і дієвість, а досягти цього можливо за умови його (процесу) концептуальної підпорядкованості формування ціннісних орієнтацій особистості, які обумовлюють її свідомість і поведінку. Саме тому, особливу увагу приділяємо національно-патріотичним проблемам. У цьому циклі цікавою є година освіченості на тему «День українського козацтва» для студентів ННІ БМ. «Година освіченості» розпочалася зі вступного слова Н.Г. Грабар (головний бібліограф, доцент кафедри культурних універсалій). Н.Г. Грабар розповіла про те, як в Україні відзначають День українського козацтва. Після цього продемонстрували презентацію «Українське барокко», яку підготувала Т. В. Перевозник. Студенти уважно слухали про цікаві факти та записували подробиці. Бібліотекарі переконують своїх читачів, що

звичаї – це ті неписані закони, якими керуються в найменших щоденних і найбільших національних справах. Використання слайдів під час перегляду посилило емоційне сприйняття матеріалу огляду.

Бібліотекарі підготували повністю огляди про державні та історичні символи, а інші перебувають на різних стадіях розробки. Кожен огляд складається з власне текстової частини і цілком самодостатньою презентацією, яку можна самостійно переглянути окремому студенту або продемонструвати групі без участі доповідача. У презентаціях застосовані звукові ефекти і ефекти анімації, використано багато наочної інформації – малюнків, фотографій, карт, схем і т. д.; музичний супровід, відеоматеріали.

Не менш цікавими і насиченими плануються культурно-освітні години: «Культурні символи» і «Люди – символи України». Вважаємо, що цей цикл буде корисним і пізнавальним не тільки українським студентам. Іноземні студенти, які навчаються в нашому університеті, зможуть у цікавій та доступній формі ознайомитися з Україною, дізнатися більше про її історію, культуру, традиції, звичаї. Як з'ясувалось, іноземним студентам така подача матеріалу допомагає краще пізнати країну, де вони будуть навчатися п'ять років, адже поєднання теоретичного з наочним запам'ятовується краще. Фахівці бібліотеки намагаються краще подати матеріал, відомості про культурні багатства України, звичаї і традиції українського народу, а студенти жвавіше сприймають матеріал, запам'ятовують програму курсу, беруть участь в обговоренні тем і пропонують наступні теми для пізнання.

Курирує тематику годин освіченості досвідчений фахівець, зав. сектором культурно-виховної роботи Л. І. Бездольна, яка докладає чимало зусиль, щоб доручена справа приносила користь нашим студентам.

Таким чином, головна особливість спілкування в бібліотечних установах полягає в наступному:

а) в організації різноманітних форм роботи, метою яких є спілкування (вдосконаленні форм культурно-дозвілдової та індивідуальної роботи);

б) ознайомлення учасників з новими умовами спілкування (сучасні ІКТ, візуалізація);

в) добір необхідного контенту і його форм презентації для забезпечення взаєморозуміння учасників міжкультурної комунікації.

***Анотація:** стаття присвячена інновації в діяльності бібліотеки, зокрема культурно-просвітницької роботи. Наголошено на впровадженні в практику роботи бібліотеки годин освіченості. Фахівцям необхідно враховувати закономірності і тенденції в розвитку читача. Вони тісно переплітаються із закономірностями загально психологічного, вікового і загальноосвітнього розвитку людини. Висвітлено кращі розробки годин освіченості.*

***Аннотация:** статья посвящена инновации в деятельности библиотеки, в частности культурно-просветительской работы. Сделан акцент на внедрении в практику работы библиотеки культурно-образовательных часов. Специалистам необходимо учитывать закономерности и тенденции в развитии читателя. Они тесно переплетаются с закономерностями обще психологического, возрастного и общеобразовательного развития человека. Освещены лучшие разработки культурно-образовательных часов.*